

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2017/18
Karar Sayısı : 2019/66
Karar Tarihi : 25/7/2019
R.G. Tarih – Sayı : 1/11/2019 – 30935

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK ve Özgür ÖZEL ile birlikte 131 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun'un;

A. 4. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının “...*iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamaz;...*” ve “...*mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedilir.*” bölümlerinin,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. (a) bendinin “...*iflasın ertelenmesine karar verilemez.*” bölümünün,

b. (b) bendinin “...*tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır.*” bölümünün,

B. 104. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

C. 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (a) bendinin “...*Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara,*” bölümünün,

2. (b) bendinin “...*Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara, naklen kaydedilirler.*” bölümünün,

3. (c) bendinin,

Anayasa'nın 2., 10., 36., 42., 48., 58. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 4. maddesi şöyledir:

“İflas erteleme

MADDE 4- (1) Olağanüstü halin ilanından itibaren ve devamı süresince, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 179 uncu maddesi uyarınca sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamaz; bu yönde yapılan talepler mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedilir.

(2) Olağanüstü halin ilanından önceki dönemde yapılan iflasın ertelenmesi talepleriyle ilgili olarak;

a) Olağanüstü hal süresince iflasın ertelenmesine karar verilemez.

b) Olağanüstü halin ilanından sonra ve devamı süresince herhangi bir tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır.

c) Olağanüstü halin ilanından önceki dönemde 2004 sayılı Kanunun 179/a maddesi uyarınca verilmiş olan tedbir kararları, mahkemece ivedilikle ele alınarak, terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti ve iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu iddiasıyla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanan veya hakim ortakları ya da yöneticileri hakkında adli soruşturma yürütülen sermaye şirketleri ile kooperatifler lehine verildiği anlaşılan tedbir kararları derhal kaldırılır.”

2. 104. maddesi şöyledir:

“MADDE 104- (1) Harp Akademileri, askerî liseler ve astsubay hazırlama okulları kapatılmıştır. Bu komutanlıklarda görev yapmakta olan personel hakkında aşağıdaki işlemler yapılır:

a) Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli ve işgal ettikleri kadrolar hakkında, ilgisine göre 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun geçici 4 üncü maddesi ile 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun geçici 7 nci maddesi hükümleri uygulanır.

b) Diğer personel, Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşundaki uygun kadrolara atanır.

(2) 24/5/1989 tarihli ve 3563 sayılı Harp Akademileri Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

(3) Birinci fıkra uyarınca kapatılan eğitim kurumlarının hak ve yükümlülükleri başka bir işleme gerek kalmaksızın Millî Savunma Bakanlığına geçer. Bu yerlerin ihtiyaçlarını temin etmek maksadıyla imzalanmış sözleşmeler, devam eden ihtiyaçlar göz önüne alınarak Millî Savunma Bakanlığınca feshedilebilir ya da sözleşmede belirtilen işin miktarı azaltılabilir. Bu nedenlerle yükleniciye herhangi bir tazminat ödemesi yapılmaz. Feshedilen sözleşmelere ilişkin

alınan teminatlar iade edilir ve yüklenici hakkında yasaklama işlemi yapılmaz. Kara, Deniz ve Hava Harp Okulları ile astsubay meslek yüksek okullarının ihtiyaçlarını içeren sözleşmeler hakkında da bu fıkra hükümleri uygulanabilir.”

3. 105. maddesi şöyledir:

“MADDE 105- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinde;

a) Askerî liseler ile astsubay hazırlama okullarında öğrenimine devam eden öğrenciler, Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara,

b) Harp okulları, fakülte ve yüksek okullar ile astsubay meslek yüksek okullarında (Jandarma dahil) öğrenimine devam eden öğrenciler ile Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara, naklen kaydedilirler.

c) 30 Ağustos itibarıyla mezun olacak askerî öğrencilerin subay ve astsubaylığa nasbı yapılmaz. Bunlara üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullarca diploma verilir.

Bu madde kapsamında hakkında işlem tesis edilenlerden herhangi bir tazminat alınmaz.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili olarak usul ve esasları belirlemeye, uygulamayı yönlendirmeye, her türlü tedbiri almaya ve ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Yükseköğretim Kurulu görevli ve yetkilidir.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar herhangi bir sebeple Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı askerî okullardan ayrılan veya çıkarılan askerî öğrencilere ilgili mevzuatı uyarınca borç çıkarılmaz, çıkarılmış borçlar tahsil edilmez ve başlatılmış işlemler durdurulur. Bunlardan bu amaçla yapılmış olan tahsilatlar iade edilmez. Açılmış olan davalarda yargılama giderleri ve vekalet ücretlerine hükmolunmaz, hükmolunanlar tahsil edilmez.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in katılımlarıyla 9/2/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Olağanüstü Hâl Yönetim Usulünün Anayasal Çerçevesi

3. Olağanüstü yönetim usulleri; iç karışıklık, ayaklanma, savaş tehlikesinin baş göstermesi, savaş hâli, doğal afet, ağır ekonomik bunalım ve benzeri nedenlerle devletin ve toplumun güvenliğini büyük ölçüde sarsan durumlarla karşılaşıldığında başvurulacak yönetim şekilleridir. Belirtilen durumların devletin ve toplumun varlığı ve güvenliği bakımından büyük bir tehlike oluşturduğu kuşkusuzdur. Olağan dönemdeki yönetim rejiminin ve hukuk kurallarının bu tehlikelerin giderilmesinde yetersiz kalabilmesi nedeniyle çağdaş hukuk sistemlerinde olağanüstü hâllerde özel yönetim usullerinin uygulanmasına da imkân tanınmaktadır. Bir başka ifadeyle olağanüstü yönetim usulleri bir zarureten kaynaklanmakta olup demokratik anayasal düzenin korunması ve sürdürülebilmesi için bu yönetim usullerine başvurulması zorunluluğu ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda olağanüstü yönetimlere neden olan tehlikelerin bertaraf edilebilmesi için olaylar karşısında ivedi önlem ve karar alabilme ihtiyacı duyan yürütmenin yetkilerinin artırılması gerekebilmektedir.

4. Bununla birlikte demokratik ülkelerde olağanüstü yönetim usulleri hukuku dışlayan, keyfi yönetim anlamına gelmez. Olağanüstü yönetim usulleri kaynağını Anayasa’da bulmakta, anayasal kurallara göre yürürlüğe konularak yasama ve yargı organlarının denetiminde varlıklarını sürdürmektedir. Olağanüstü yönetimlerin amacı, anayasal düzeni korumak ve savunmaktır. Bu nedenle olağanüstü hâl yürütme organına önemli yetkiler vermesine, hak ve özgürlükleri de önemli ölçüde sınırlandırmasına karşın hukuki bir rejimdir.

5. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la yapılan değişiklik öncesinde olağanüstü hâl sebepleri Anayasa’nın 119. ve 120. maddelerinde düzenlenmiş ve 119. maddede “*tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım halleri*”; 120. maddede de “*Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması halleri*” olağanüstü hâl ilan edilme sebepleri olarak öngörülmüştür. Anayasa’nın 119. maddesinde düzenlenen olağanüstü hâl, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunca ilan edilebilirken 120. maddesinde düzenlenen olağanüstü hâl, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunca Millî Güvenlik Kurulunun da görüşü alındıktan sonra ilan edilebilmektedir.

6. Anayasa’nın mülga 121. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Olağanüstü hal süresince, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, kanun hükmünde kararnameler çıkarabilir. Bu kararnameler, Resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur; bunların Meclisce onaylanmasına ilişkin süre ve usul, İçtüzükte belirlenir*” denilmektedir. Anılan hüküm uyarınca, olağanüstü hâllerde Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, olağanüstü hâlin gerekli kıldığı konularda kanun hükmünde kararname (KHK) çıkarma yetkisine sahiptir.

7. Anayasa’nın mülga 91. maddesinin birinci fıkrasında, sıkıyönetim ve olağanüstü hâller saklı kalmak üzere Anayasa’nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin KHK’larla düzenlenemeyeceği belirtilmekte iken sıkıyönetim ve olağanüstü hâllerde, söz konusu hak ve ödevler yönünden de KHK ile düzenleme yapılmasına bir engel bulunmamaktadır.

8. Anayasa'nın mülga 121. ve 122. maddelerinin üçüncü fıkralarında da olağanüstü hâl ve sıkıyönetim hâlinin gerekli kıldığı konularda çıkarılan KHK'ların Resmî Gazete'de yayımlandıkları gün TBMM'nin onayına sunulacağı, bunların TBMM tarafından onaylanmasına ilişkin süre ve usulün İçtüzük'te belirleneceği öngörülmüştür. TBMM İçtüzüğü'nün 128. maddesinin 9/10/2018 tarihli ve 1200 sayılı Karar'la değiştirilmeden önceki hâline göre *"Anayasanın 121 ve 122 nci maddeleri gereğince çıkarılan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun hükmünde kararnameler, Anayasanın ve İçtüzüğü'nün kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesi için koyduğu kurallara göre ancak, komisyonlarda ve Genel Kurulda diğer kanun hükmünde kararnamelerle, kanun tasarısı ve tekliflerinden önce, ivedilikle en geç otuz gün içinde görüşülür ve karara bağlanır./ Komisyonlarda en geç yirmi gün içinde görüşmeleri tamamlanmayan kanun hükmünde kararnameler Meclis Başkanlığınca doğrudan doğruya Genel Kurul gündemine alınır"* Söz konusu maddede, olağanüstü dönem KHK'larının da olağan dönem KHK'ları gibi komisyonlarda ve Genel Kurulda öncelikle ve ivedilikle görüşüleceği hükme bağlanmakla birlikte olağan dönem KHK'larından farklı olarak *öncelikle ve ivedilikle görüşülme* hususu, birtakım sürelerle bağlanarak somutlaştırılmıştır.

B. Olağanüstü Hâl Düzenlemelerinin Yargısal Denetimi

9. Anayasa'nın 6771 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki 148. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde *"...olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz"* hükmüne yer verilerek olağanüstü dönem KHK'ları Anayasa Mahkemesinin yargısal denetiminin dışında bırakılmıştır. Anayasa Mahkemesi 2/11/2016 tarihli ve E.2016/171, K.2016/164 sayılı kararında olağanüstü hâl KHK'larının Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilmesi için bu yöndeki bir anayasal yetkinin açıkça tanınması gerektiğini ifade ederek Anayasa'nın 148. maddesinin lafzı, Anayasa koyucunun amacı ve ilgili yasama belgeleri gözönünde bulundurulduğunda olağanüstü hâl KHK'larının herhangi bir ad altında yargısal denetiminin mümkün olmadığına karar vermiştir.

10. Bununla birlikte olağanüstü hâl KHK'larının TBMM tarafından onaylanarak kanunlaşması hâlinde bu kanun hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde dava açılmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. İptal davasına konu edilen 6756 sayılı Kanun, olağanüstü hâl kapsamında çıkarılan 669 sayılı KHK'nın TBMM tarafından onaylanması sonucunda yürürlüğe girmiştir. Bu itibarla dava konusu kurallar diğer kanun hükümleri gibi Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olmakla birlikte bu denetim yapılırken söz konusu kuralların olağanüstü hâl'e yönelik düzenlemeler içermesi nedeniyle öncelikle inceleme yönteminin belirlenmesi gerekir.

11. Anayasa, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde düzenlenmiştir.

12. Anayasa'nın 13. maddesine göre *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*

13. Anayasa'nın 15. maddesine göre ise *"Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir./ Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."*

14. Olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütler Anayasa'nın 13. maddesinde yer alırken *savaş, seferberlik ve olağanüstü hâllerde* hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, hatta kullanılmasının durdurulması özel olarak Anayasa'nın 15. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür. Ancak Anayasa'nın 15. maddesiyle bu hususta tanınan yetki de sınırsız değildir. Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükleri ihlâl etmemesi ve durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekmektedir. Ayrıca bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmıştır; suç ve cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesinin bu hâllerde de geçerli olduğu kabul edilmiştir.

15. Olağanüstü hâl yönetim usullerine başvurulmasındaki temel amaç, bu yönetim rejiminin uygulanmasına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesini sağlamaktır. Devletin veya toplumun varlığının ya da kamu düzeninin ağır tehdit veya tehlikeler altında bulunması nedeniyle olağanüstü yönetim usulünün uygulandığı dönemlerde, söz konusu tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi için temel hak ve özgürlüklerin olağan döneme kıyasla daha fazla sınırlandırılması sonucunu doğuran tedbirler alınması gerekebilir. Bu nedenle Anayasa'nın 15. maddesinin uygulanabilmesi için kuralın olağanüstü hâlin gerekli kıldığı durumla ilgisinin bulunması gerekir.

16. Olağanüstü hâl KHK'larının kanunlaşmasından sonra bu kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesinde ilgili kuralın tabi olduğu sınırlama rejimi tespit edilmelidir. Zira söz konusu düzenlemelerde olağanüstü hâle ilgili kuralların yanında olağanüstü hâle ilgisi olmayan kurallara da yer verilebilmesi bu tespitin yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

17. Kanunlaştırlarak yargısal denetime açılan bir kuralın Anayasa'nın olağanüstü dönem için öngördüğü denetim rejimine tabi olabilmesi için kural, olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olmalı ve olağanüstü hâl süresiyle sınırlı uygulanmalıdır. Dolayısıyla ancak bu iki niteliği taşıyan bir kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılmasını ve durdurulmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi esas alınabilir.

18. Kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olmadığı ya da olağanüstü hâlin süresini aştığı durumlarda ise söz konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın 15. maddesi dikkate alınamaz. Bu durumda kurala ilişkin inceleme sınırlamaya konu hakkın düzenlendiği Anayasa maddesi başta

olmak üzere Anayasa'nın ilgili hükümleri ile olağan dönemde hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimi bakımından temel öneme sahip olan Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında yapılmalıdır. Ancak buradaki anayasallık denetiminde varılan sonuç böyle bir düzenlemenin olağanüstü dönemde dahi yapılamayacağı şeklinde anlaşılamaz.

19. Temel hak ve özgürlüklerle ilgili olağanüstü hâl kurallarının anayasallık denetiminde Anayasa'nın 15. maddesinde üç ayrı ölçüt öngörülmüştür. Bu ölçütlerden ilki anılan maddenin ikinci fıkrasında sayılan ve çekirdek alan olarak da ifade edilen temel hak ve özgürlüklere dokunma yasağıdır. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

20. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ikinci ölçüt kuralların milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerle aykırı olmamasıdır. Bu yükümlülüklerin başında taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir.

21. İnsan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin başında Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (MSHUS) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) gelmektedir. MSHUS'un 4. ve AİHS'in 15. maddelerine göre milletin yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilirler. Ancak MSHUS'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında; AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülük azaltılması mümkün olmayan bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunlardan önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Dolayısıyla bu haklar yönünden yapılacak ikinci inceleme kapsamında Anayasa, MSHUS ve AİHS'te yer alan yükümlülük azaltılması mümkün olmayan ortak hak ve özgürlükler yönünden ayrı bir değerlendirme yapmaya gerek bulunmamaktadır.

22. Bununla birlikte MSHUS'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4. maddesinde, Anayasa'nın 15. maddesinde yer almayan bazı hak ve özgürlüklerin de yükümlülük azaltılmasına konu olamayacağı düzenlenmiştir. Buna göre olağanüstü durumlarda da hiç kimse köle veya kul olarak tutulamaz, yalnızca sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getiremediği gerekçesiyle hapsedilemez ve kesin bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir suçtan dolayı yeniden yargılanamaz veya cezalandırılmaz. Ayrıca bu dönemde de herkes her yerde, hukuk önünde kişi olarak tanınma hakkına sahiptir. Son olarak olağanüstü dönemde alınacak tedbirlerin *ırk, renk, cinsiyet, dil, din, toplumsal köken* gibi sebeplerle ayrımcılık içermemesi gerekir. Bu nedenle belirtilen hak ve özgürlükler Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da anılan hak ve özgürlükleri sınırlayan tedbirler, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerle bağdaşmayacağından meşru görülemez. Dolayısıyla bu haklara ilişkin düzenlemelerde sözü edilen sözleşme hükümlerinin gözetileceği tabiidir.

23. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan üçüncü ölçüt ise olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kuralların *durumun gerektirdiği ölçüde* olmasıdır. Anılan maddedeki ölçülülük *olağanüstü yönetim usulünün uygulanmasına neden olan durum* karşısında ölçülülüğü ifade etmektedir. Dolayısıyla Anayasa'nın 15. maddesinde

belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlükleri daha fazla sınırlamaya izin vermektedir.

24. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvuru aracının amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçülü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir. Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikelerin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca tedbire konu temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlama durumunun gerektirdiği oranda olmalıdır. Bir başka deyişle alınan tedbirle temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlama durumunun gerektirdiği oranı aşarak keyfi niteliğe dönüşmemelidir.

25. Ölçülülüğün tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlama teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usulünün uygulanmasına neden olan tehdit veya tehlikeler, sınırlamaya konu hak ve özgürlüğün niteliği ve tedbirin alındığı zamanın da gözönünde bulundurulması gerekir.

26. Son olarak Anayasa'nın 15. maddesinde, olağanüstü dönemlerde temel hak ve özgürlüklere yönelik olarak Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınması dışında temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulabilmesine de izin verilmiştir. Ancak buradaki *durdurma* kavramı o hakkın tamamen kullanılamaz hâle gelmesi değil, onun kullanımının geçici olarak askıya alınması anlamına gelmektedir. Kuşkusuz temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulması niteliğindeki tedbirler de ölçülülük ilkesinin yukarıda belirtilen esaslarına uygun olmalıdır.

27. Olağanüstü yönetim usulünün uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamayı konu edinen kurallara ilişkin olarak Anayasa'nın 15. maddesinin uygulanması gerektiği durumlarda da bu maddeye ilişkin inceleme yapılmadan önce sınırlamaya konu hakkın düzenlendiği Anayasa maddesi başta olmak üzere Anayasa'nın ilgili hükümleri ve olağan dönemde hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında bir inceleme yapılmalıdır. Zira devletin veya toplumun varlığına ya da kamu düzenine yönelik ciddi tehdit veya tehlikelerin ortaya çıktığı olağanüstü durumlarda olağanüstü yönetim usullerine başvurulması, bu dönemde yürürlüğe konulan ve temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran her düzenlemenin olağan dönemin izin verdiği ölçütlerin ötesinde olmasını gerektirmeyebilir. Anılan şekilde inceleme yapılması Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan "... *Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir*" hükmünün de bir gereğidir. Nitekim Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında bu konuya ilişkin olarak vermiş olduğu ilk karar olan *Aydın Yavuz ve diğerleri* kararında da aynı inceleme yöntemi benimsenmiştir (*Aydın Yavuz ve diğerleri* ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 193-195).

28. Buna göre yapılan incelemede kuralın Anayasa'nın 15. maddesi dışındaki maddelerinde yer alan güvencelere aykırı olmadığının tespit edilmesi durumunda ayrıca Anayasa'nın 15. maddesi yönünden bir inceleme yapılmasına gerek kalmayacaktır. Zira Anayasa'nın 15. maddesi yönünden bir inceleme yapılabilmesi için öncelikle kuralın Anayasa'nın olağan dönem için öngördüğü güvencelere aykırılık taşıdığının tespit edilmesi gerekmektedir. Kuralın temel hak ve özgürlükler için Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı olduğu tespit edildiğinde ise bu kez sınırlamanın *savaş, seferberlik* veya *olağanüstü*

hâl dönemlerinde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesine uygun olup olmadığı hususunda inceleme yapılacaktır.

29. Bununla birlikte Anayasa'da bazı temel hak ve özgürlüklerin olağanüstü dönemlerde sınırlandırılmasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu kapsamda bazı temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin sebep ve koşullar ilgili maddede özel olarak somutlaştırılmıştır. Bu nedenle anılan nitelikteki temel hak ve özgürlüklere temas eden olağanüstü hâl kurallarının anayasallık denetiminde Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin alınıp alınmadığının tespiti bakımından ayrıca Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvenceler yönünden bir inceleme yapılması gerekli değildir. Bu gibi düzenlemelerin anayasallık denetiminde doğrudan Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygunluğunun tespit edilmesi gerekir.

C. Olağanüstü Hâl İlanına Neden Olan 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Teşebbüsü ve Sonrası

30. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış, bu nedenle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl ilan edilmesine karar verilmiş ve olağanüstü hâl 20/7/2018 tarihine kadar devam etmiştir.

31. Olağanüstü hâlin ilan edilmesi ve bu kararın TBMM tarafından onaylanmasından sonra Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasa'nın o tarihte yürürlükte bulunan 121. maddesine dayanılarak olağanüstü hâl KHK'ları çıkarılmıştır.

32. Darbe teşebbüsü sırasında ve sonrasında ülke genelinde Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından darbe girişimiyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) ile bağlantılı olan ve aralarında yargı mensuplarının da bulunduğu çok sayıda kişi hakkında soruşturma başlatılmıştır.

33. Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve FETÖ ve/veya PDY olarak isimlendirilen yapılanmanın silahlı bir terör örgütü olduğu ve anılan darbe teşebbüsünün faili olduğu yargı kararlarıyla tespit edilmiştir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2017/956, K.2017/370, 26/9/2017; Yargıtay 16. Ceza Dairesi, E.2015/3, K.2017/3, 24/4/2017; E.2017/1443, K.2017/4758, 14/7/2017; E.2018/7103, K.2019/1953, 22/3/2019) (FETÖ/PDY'nin genel özelliklerine ilişkin olarak bkz. *Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 26).

Ç. Olağanüstü Hâl İlanına Neden Olan Olay ve Olguların Anayasal Yönden Değerlendirilmesi

34. Anayasa'nın Başlangıç kısmında milletin iradesinin mutlak üstünlüğüne vurgu yapılarak egemenliğin kayıtsız şartsız Türk milletine ait olduğu, egemenliği millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun Anayasa'da gösterilen *hürriyetçi demokrasi* ve *bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni* dışına çıkamayacağı ilke olarak belirtilmiştir.

35. Anayasa'nın 2. maddesinde *başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanma* ve *insan haklarına saygılı demokratik bir hukuk devleti olma* Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri arasında sayılmıştır.

36. Anayasa'nın Başlangıç kısmında ilkesel düzeyde ifade edilen egemenlikle ilgili hususlara 6. maddesinde hüküm olarak yer verilmiştir. Anılan maddeye göre egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir. Türk milleti, egemenliğini Anayasa'nın koyduğu esaslara göre *yetkili organları eliyle* kullanır. Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir *kişiye, zümreye veya sınıfa* bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz.

37. Anayasa'nın Başlangıç kısmında yer verilen ilkeler, 2. maddesinde sayılan Cumhuriyetin nitelikleri, 6. maddesinde düzenlenen egemenliğin aidiyeti ve kullanılma şekli ile Anayasa'nın sistematigi birlikte dikkate alındığında *egemenlik, egemenliğin kullanılış şekli, milletin iradesi, demokrasi, hukuk devleti ve insan hakları* arasında ayrılmaz bağlar bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre tüm medeni toplumlarda olduğu gibi egemenliğin kaynağı millet olacak, egemenlik -doğrudan veya dolaylı olarak- milletin iradesiyle yetkilendirilen organlar eliyle kullanılacak, milletin iradesi demokratik bir düzende ortaya çıkacak, egemenliğin yetkili organlar eliyle kullanımı hukuk devleti ilkesi başta olmak üzere demokrasinin ilkelerine uygun ve insan haklarına saygı gösterilerek gerçekleştirilecektir.

38. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbenin gerçekleşmesi hâlinde demokratik anayasal düzen ve milletin iradesinin üstünlüğü ortadan kalkmakta, demokratik düzende millete ait olan egemenlik bir grup zorbanın eline geçmektedir. Bu durumda demokrasiden ve hukuk devletinden söz etmek mümkün değildir. Doğal olarak böyle bir düzende bireylerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına alacak bir mekanizma da olmayacaktır. Bu yönüyle demokratik bir toplumun karşılaşılabileceği en ağır tehditlerden birinin, belki de en ağırının darbe teşebbüsleri olduğu söylenebilir.

39. Ülkemizde, çok partili siyasi hayata geçildiği tarihten bugüne kadar birkaç kez darbe yapılmış veya buna teşebbüs edilmiştir. Bu nedenle milletimiz, darbe teşebbüsüyle millet iradesini ve egemenliğini gasb edenlerin demokratik anayasal düzene ve insan haklarına karşı nasıl büyük bir tehdit oluşturduklarının tanığıdır.

40. 15 Temmuz 2016 gecesı Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içinde örgütlenmiş bir grup anayasal düzenin ortadan kaldırılması teşebbüsünde bulunmuş, bu teşebbüs demokratik bir toplumun meşru tüm unsurlarının kararlı direnci sayesinde engellenmiştir. Başta egemenliği gasbedilmeye çalışılan milletimiz olmak üzere millet adına egemenliği kullanmaya yetkili organlar (Cumhurbaşkanı, TBMM, Bakanlar Kurulu ve yargı kurumları), demokratik toplumun vazgeçilmez unsurları olan tüm siyasi partiler, sivil toplum örgütleri, basın yayın organları ve meşru demokratik otoritenin emir ve talimatlarıyla hareket eden güvenlik güçleri bu egemenlik ve demokrasi direnişini hep birlikte gerçekleştirmişlerdir.

41. Darbe teşebbüsü, iradesini ve egemenliğini milletin elinden almaya teşebbüs edenlerin demokratik anayasal düzene ve insan haklarına yönelik tehditlerinin büyüklüğünü somut olarak ortaya çıkarmıştır. Teşebbüs sırasında egemenliğin kayıtsız şartsız kaynağı olan millete, egemenliği millet adına kullanan organlara, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından olan basın yayın kuruluşlarına ve meşru demokratik otoritenin emir ve talimatları doğrultusunda hareket eden güvenlik güçlerine saldırılmıştır. Bu kapsamda egemenliğine ve iradesine sahip çıkmak için sokaklara çıkıp darbeye karşı gösteri yaparak temel haklarını kullanan silahsız bireyler -silah ve bombalarla- katledilmiş ve yaralanmış, bu suretle başta yaşam hakları olmak üzere temel hak ve özgürlükleri yaygın bir şekilde ihlal edilmiştir.

42. Demokratik toplum düzeninin temel kurumlarından biri ve millet iradesinin doğrudan tecelli ettiği organ olan TBMM savaş uçaklarıyla bombalanmış, devletin başı olan Cumhurbaşkanı'na suikast girişiminde bulunulmuş, Başbakan silah kullanılarak taciz edilmiş, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna baskın yapılarak özgür yayın akışı kesilmiş ve silah zoruyla darbe bildirisi okutulmuş, ülke genelinde yayın yapan bazı özel televizyon kanallarına baskın yapılarak yayınları durdurulmak istenilmiş, meşru otoritenin emir ve talimatları doğrultusunda hareket eden çok sayıda polis ve askerî personel doğrudan hedef alınarak ya da çatışmalar sırasında şehit edilmiş veya yaralanmıştır.

43. 15 Temmuz 2016 gecesi meydana gelen darbe teşebbüsünün demokratik anayasal düzene karşı oluşturduğu tehdidin büyüklüğünü değerlendirmek bakımından, engellenmiş olan bu teşebbüsün somut olarak meydana getirdiği zararların tek başına dikkate alınması yeterli değildir. Darbe teşebbüsünün kısa sürede engellenememiş olması ya da darbenin gerçekleşmesi hâlinde oluşabilecek risklerin de değerlendirilmesi gerekir. Egemenliğin sahibi olan millet ve demokratik anayasal düzenin tüm unsurları, darbe teşebbüsünü kararlı bir direnişle kısa sürede engellememiş olsalardı ya bir grup zorbanın mutlak egemenliğini kabul edecekler ve onun hiçbir demokratik denetime tabi olmayan iradesine tabi olacaklar ya da direnmeye devam edeceklerdi. Birinci ihtimal bir milletin demokratik açıdan ölümü anlamına gelecektir. İkinci ihtimal olan çatışmaların uzaması ve yaygınlaşması, devlet otoritesinin hatta devletin tamamen ortadan kalkması riskinin yakın, ciddi ve açık bir tehdit olarak ortaya çıkmasına neden olacaktır. Son zamanlarda tanık olunan, yakın çevremizdeki ülkelerin durumu devlet otoritesinin ortadan kalkması hâlinde demokratik bir düzende yaşamak bir yana insanların en temel haklarının her gün saldırı altında olduğu bir düzensizlik ve kargaşa ortamının acı örnekleri olarak dünya kamuoyunun gözönünde durmaktadır. Darbe teşebbüsünün ülkemizin birçok terör örgütünün açık hedefi olduğu günlerde gerçekleştirilmesi bu riskin ağırlığını daha da artırmıştır.

44. Bütün bu değerlendirmeler birlikte ele alındığında darbe teşebbüsünün sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil bununla sıkı bağı olan *millî güvenlik* yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturduğu anlaşılmaktadır. Millî güvenlik, Anayasa'da ve insan haklarının korunmasına ilişkin birçok uluslararası belgede, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sebepleri arasında sayılmıştır. Özgürlük-güvenlik dengesinin sağlanması modern demokrasilerin en önemli amaçlarından biri hâline gelmiştir. Çünkü güvenliğin olmadığı yerde demokratik düzeni sürdürmek ve özgürlükleri hayata geçirebilmek mümkün değildir.

45. Türk demokrasi tarihine kara bir leke olarak geçen 15 Temmuz darbe teşebbüsünün demokratik anayasal düzene, bireylerin temel hak ve özgürlüklerine ve millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri belki de en ağır olduğu sonucuna varmak gerekir.

D. Kanun'un 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının "...iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamaz;..." ve "...mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedilir." Bölümleri ile (2) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin "...iflasın ertelenmesine karar verilemez." ve (b) Bendinin "...tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır." Bölümlerinin İncelenmesi

46. Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, olağanüstü hâlin ilanından itibaren ve devamı süresince, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesi uyarınca sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamayacağı, bu yönde yapılan taleplerin mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhâl reddedileceği belirtilmiş; (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde olağanüstü

hâlin ilanından önceki dönemde yapılan iflasın ertelenmesi talepleriyle ilgili olarak olağanüstü hâl süresince iflasın ertelenmesine karar verilemeyeceği, (b) bendinde de olağanüstü hâlin ilanından sonra ve devamı süresince herhangi bir tedbir kararı verilemeyeceği, verilmişse derhâl kaldırılacağı hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, maddenin (1) numaralı fıkrasının “...iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamaz;...” ve “...mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedilir.” bölümleri ile (2) numaralı fıkrasının (a) bendinin “...iflasın ertelenmesine karar verilemez.” ve (b) bendinin “...tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır.” bölümleridir.

47. İflasın ertelenmesi, borca batık durumda olduğu saptanan sermaye şirketleri veya kooperatiflerin, kendileri ya da alacaklılarının önerdiği iyileştirme projesinin, mahkemenin vereceği süre içinde uygulanmasıyla, borca batık durumdan kurtulmalarına imkân sağlayan ve haklarında iflas kararı verilmesini önleyen bir kurumdur. İflasın ertelenmesi 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 377. maddesi ile 2004 sayılı Kanun’un 179., 179/a, 179/b ve 179/c maddelerinde düzenlenmiştir.

48. 6102 sayılı Kanun’un 377. maddesinde “*Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir. Bu hâlde İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanır.*” hükmü yer almış; 2004 sayılı Kanun’un 179. maddesinin birinci fıkrasında da “*Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir. Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini son bir yıldan uzun süre ile şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir.*” hükmüne yer verilmiştir.

49. 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanun’un 62. maddesiyle 6102 sayılı Kanun’un 377. maddesi “*Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı, 376 ncı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca yapacağı iflâs talebiyle birlikte veya bu kapsamda yapılan iflâs yargılaması sırasında 2004 sayılı Kanunun 285 inci ve devamı maddeleri uyarınca konkordato da talep edebilir.*” şeklinde değiştirilmiş; 3. maddesiyle de 2004 sayılı Kanun’un 179. maddesi “*Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir. Türk Ticaret Kanununun 377 nci ve 634 üncü maddeleri ile 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 63 üncü maddesi hükmü saklıdır.*” şeklinde değiştirilmek suretiyle iflasın ertelenmesi müessesesine maddede yer verilmemiştir. Anılan Kanun’un 65. maddesiyle 2004 sayılı Kanun’un iflasın ertelenmesine ilişkin hükümler içeren 179/a, 179/b ve 179/c maddeleri de yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece 6102 sayılı ve 2004 sayılı Kanunlarda düzenlenen iflasın ertelenmesi uygulamasına olağan dönemde de son verilmiştir. Diğer bir ifadeyle iflasın ertelenmesi kurumu hukuk sistemimizden tamamen çıkarılmış bulunmaktadır.

50. Yapılan değişikliklerle iflasın ertelenmesi kurumu gerek olağan dönemde gerekse de olağanüstü hâl süresince bir daha uygulanamayacağından olağanüstü hâlin ilanından itibaren ve devamı süresince sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde

bulunulamayacağını, bu yönde yapılan taleplerin mahkemelerce derhâl reddedileceğini, ayrıca olağanüstü hâlin ilanından önceki dönemde yapılan iflasın ertelenmesi talepleriyle ilgili olarak da olağanüstü hâl süresince iflasın ertelenmesine karar verilemeyeceğini ve olağanüstü hâlin ilanından sonra ve devamı süresince herhangi bir tedbir kararının verilemeyeceğini, verilen kararların da derhâl kaldırılacağını düzenleyen dava konusu kuralların uygulanma imkânı kalmamıştır.

51. Açıklanan nedenlerle konusu kalmayan bölümlere ilişkin iptal talepleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

E. Kanun'un 104. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi ile 105. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin "...Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara," Bölümünün İncelenmesi

1. Genel Açıklama

52. 15 Temmuz darbe teşebbüsünden sonra askerî personel yetiştirilmesine ilişkin sistemde köklü bir değişikliğe gidilerek 669 sayılı KHK ile sistemin yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Adı geçen KHK ile yapılan düzenlemeler 6756 sayılı Kanun'la kabul edilerek kanunlaştırılmıştır.

53. Askerî personel yetiştirilmesine ilişkin sistemde değişiklik yapılmadan önce TSK'da görev yapan astsubay, subay ve kurmay subaylar askerî liseler, astsubay hazırlama okulları, harp okulları ve harp akademilerinden mezun olmakta ve mezun oldukları eğitim kurumuna göre TSK bünyesinde astsubay, subay veya kurmay subay olarak görev yapmakta idiler.

54. Değişiklikten önceki sistemde askerî liseler askerî eğitim ve pozitif bilim dersleri vererek harp okuluna subay adayı öğrenci yetiştirmek üzere kurulmuşlardır. Askerî liselerde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Anadolu liselerine denk eğitim programı uygulanmış, bunun yanında askerî disiplin çerçevesinde harp okuluna öğrenci yetiştirilmiştir. Astsubay hazırlama okulları ise astsubay meslek yüksekokullarına, astsubay adayı öğrenci yetiştirmek üzere kurulmuşlardır. Astsubay hazırlama okullarında branş özelliğine göre Anadolu güzel sanatlar, Anadolu meslek veya meslek liselerinin meslek alan/dallarına denk programlar uygulanmıştır. Yine bu okullarda da askerî disiplin içinde branşına göre astsubay meslek yüksekokullarına öğrenci yetiştirilmiştir. Harp akademileri, Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde lisansüstü düzeyde akademik eğitim ve öğretim yapan, Silahlı Kuvvetlere komutanlık ve karargâh subaylığı niteliklerine sahip kurmay subay yetiştirmek üzere kurulmuştur.

55. Dava konusu kurallarla askerî liseler, astsubay hazırlama okulları ve harp akademileri kapatılmış, askerî liseler ile astsubay hazırlama okullarında eğitime devam eden öğrencilerin Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara nakledilmesi öngörülmüştür.

56. Askerî personel yetiştiren eğitim kurumları Millî Savunma Üniversitesi adı altında farklı bir hukuki statüde yeniden yapılandırılarak tek bir çatı altında toplanmıştır. Millî Savunma Üniversitesi ise Millî Savunma Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermektedir. Üniversite; kurmay subay yetiştirmek ve lisansüstü eğitim vermek amacıyla yeni kurulan enstitülerden, Kara, Deniz ve Hava Harp Okullarından, astsubay meslek yüksekokulları ile yabancı diller ve savunma ile ilgili diğer yüksekokullardan oluşmaktadır.

57. Adı geçen Üniversite diğer yükseköğretim kurumlarında olduğu gibi rektör tarafından yönetilmektedir. Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre rektör, Cumhurbaşkanı tarafından seçilmektedir. Ayrıca rektöre görevlerinde yardımcı olmak üzere sayısı dördü geçmemek üzere Millî Savunma Bakanı tarafından rektör yardımcıları atanmaktadır.

58. Böylece askerî eğitim sisteminde yapılan değişikliklerle yaklaşık 150 yıldır uygulanan ortaöğretim düzeyinden başlayarak personel yetiştirme sisteminden vazgeçilerek askerî personelin eğitim ve öğrenimi tamamen yükseköğretim seviyesinde yeniden yapılandırılmıştır.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

59. Dava dilekçesinde özetle; hangi gerekçe altında olursa olsun köklü geçmişi ve geleneksel eğitim anlayışına sahip olan ve TSK'nın temelini oluşturan askerî liseler, astsubay hazırlama okulları ile harp akademilerinin, mevcut öğrencilerin kazanılmış hakları gözetilmeden kapatılmasının; eğitim ve öğrenim hakkını ihlal ettiği, devletin, Anayasa'nın 58. maddesiyle kendisine verilen *"gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alma"* yükümlülüğü ile bağdaşmadığı, kurallarla adı geçen okullardan daha önce mezun olanlarla okulun kapatılması nedeniyle başka okullara nakledilen öğrenciler arasında eşitsizlik oluşturulduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 10., 42. ve 58. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

60. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13., 48., ve 49. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

61. Darbe teşebbüsünün FETÖ/PDY tarafından TSK içindeki askerî öğrencilerden generallere kadar farklı rütbelerdeki mensupları vasıtasıyla başlatıldığı ve olağanüstü hâl ilanının esas amacının darbe tehdidinin bertaraf edilmesi ve bir daha tekrarlanmaması olduğu gözönünde bulundurulduğunda askerî personel yetiştirme sisteminin yeniden yapılandırılması çerçevesinde askerî liseler, astsubay hazırlama okulları ve harp akademilerinin kapatılmasına ve askerî liseler ile astsubay hazırlama okullarında eğitime devam eden öğrencilerin durumlarına uygun okullara nakledilmesine yönelik kuralların olağanüstü hâlin gerekli kıldığı durumla ilişkili olduğunda tereddüt bulunmamaktadır. Dolayısıyla kurallara ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminin olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlanmasını ve durdurulmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerekir. Ancak olağanüstü yönetim usullerine başvurulması, bu dönemde yürürlüğe konulan temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran her düzenlemenin olağan dönemin izin verdiği ölçütlerin ötesinde olmasını gerektirmeyebileceğinden Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak incelemeden önce sınırlamaya konu hakkın düzenlendiği Anayasa maddesi başta olmak üzere Anayasa'nın ilgili hükümleri ve olağan dönemde hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında bir inceleme yapılmalıdır.

62. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı

durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

63. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi, hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi ve kazanılmış hakları ihlal etmemesi anılan maddede belirtilen hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözönünde tutarak kullanması gerekir.

64. Anayasa Mahkemesince *kamu yararı* konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı bireysel ve özel çıkarlardan ayrı ve bunlardan üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz.

65. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri de hiç kuşkusuz kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucu olup hukukun genel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunmasıdır. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yeni kanundan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır.

66. Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde çalışma hürriyeti ve hakkı güvence altına alınmıştır. Şüphesiz anılan maddelerle güvence altına alınan hürriyet ve hak, sadece kişilerin özel sektördeki çalışmalarını değil kamudaki çalışmalarını da kapsamaktadır. Dava konusu kurallarla bu hürriyet ve hakka ilişkin doğrudan bir düzenleme yapılmamakla birlikte kuralların bu hürriyet ve hakka ilişkin kazanılmış haklara yönelik bir müdahale taşıyıp taşımadığının incelenmesi gerekmektedir.

67. Dava konusu kurallara konu öğrencilerin memuriyet hakkını kazanılmış bir hak olarak elde etmedikleri, zira bunların henüz memuriyete atanmadıkları ve memuriyetin bunlar yönünden bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş kişisel bir hakka dönüşmediği açıktır. Bu yönüyle kuralların çalışma hürriyeti ve hakkı kapsamında kazanılmış hakları ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

68. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı belirtilmek suretiyle *eğitim ve öğrenim hakkı* herkes yönünden güvenceye bağlanmıştır. Eğitim ve öğrenim hakkı, kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin ilk, orta ve yükseköğrenim seviyelerini de kapsar. Anayasa'da yer alan eğitim ve öğrenim hakkı, kamu otoritelerine bireyin eğitim ve öğrenim almasını engellememe negatif ödevini yüklemektedir.

69. Anılan maddenin ikinci fıkrasında ise öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip düzenleneceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı, hakkın kapsamını ve sınırlarını belirleme yetkisinin kanun koyucuya ait olduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle kanun koyucunun anılan hakkı kamu yararı amacıyla sınırlandırabilmesi mümkündür. Ancak bu sınırlamanın Anayasa’da temel hak ve özgürlükler için öngörülen güvencelere aykırı olmaması gerekir.

70. Anayasa’nın 13. maddesi uyarınca eğitim ve öğrenim hakkı, bu hakkın özüne dokunmaksızın yalnızca kanunla ve demokratik bir toplumda gerekli olduğu ölçüde sınırlanabilir. Ayrıca getirilen bu sınırlamalar Anayasa’nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

71. *Ölçülülük ilkesi* elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik*, öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını; *gereklilik*, ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmasını; *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

72. 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu’nun 35. maddesinde; yurt dışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı Türk vatanını savunmak, caydırıcılık sağlayacak şekilde askerî gücün muhafazasını ve güçlendirilmesini sağlamak TSK’nın görevleri arasında sayılmıştır. Yurt dışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı ülke güvenliğinin sağlanmasında birinci derecede sorumlu olan TSK’nın bu görevini en iyi şekilde yerine getirmesinde bu hizmetlere uygun personelin seçiminin ve eğitiminin önemi tartışmasızdır.

73. 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünden sonra askerî personel yetiştirme sisteminde de değişikliğe gidilerek TSK’nın astsubay, subay ve kurmay subay ihtiyacının askerî liseler, astsubay hazırlama okulları ve harp akademilerinden karşılanması yönündeki politikadan vazgeçilmiştir. Bu kapsamda askerî lise, astsubay hazırlama okulları ve harp akademileri kapatılmış; askerî personel eğitim sistemi Millî Savunma Üniversitesi adı altında yükseköğretim seviyesinde yeniden yapılandırılmıştır. Ülke güvenliğinin sağlanmasında doğrudan sorumlu olan TSK’nın bu sorumluluğunu en iyi şekilde yerine getirebilmesi için askerî personel eğitim sisteminin yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenlemeler yapılması kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Askerî personel eğitim sisteminde yapılan değişikliğin amaçlanan kamu yararını gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceği ise yerindeliğe ilişkin olup anayasallık denetiminde gözetilebilecek bir husus değildir.

74. Askerî personel eğitim sisteminde yapısal değişiklikler öngören düzenlemelerin gerekçesinde, askerî personel yetiştirme sisteminde sorunlara neden olan harp akademileri ile askerî liseler ve astsubay hazırlama okullarının kapatılarak yeni bir yapılanmaya gidilmesi ve bu kapsamda sözü edilen okullarda öğrenim gören askerî öğrencilerin de durumlarına uygun liselere nakledilmesinin öngörüldüğü ifade edilmiştir.

75. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün FETÖ/PDY tarafından TSK içindeki mensupları vasıtasıyla gerçekleştirildiği, yargı mercilerince tespit edilmiştir. Örgüt hakkında yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda; örgütün en çok önem verdiği, bu bağlamda en fazla kadrolaştığı ve egemen hâle geldiği devlet kurumunun TSK olduğu, TSK’daki kadrolaşmanın uzun yıllar önce başladığı ve tam bir gizlilik içinde yürütülerek askerî lise öğrencilerinden komuta kademesine kadar TSK’nın tüm birimlerinde kadrolaşıldığı ifade edilmiştir. Darbe

girişiminden sonra yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda da zaman içinde örgüt mensuplarının albay veya general rütbesine kadar yükseldikleri tespit edilmiş ve bu kişiler ordudan ihraç edilmiştir.

76. Belirtilen durum karşısında adı geçen örgütle mücadelenin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi, darbe tehdidinin bertaraf edilebilmesi ve tekrar etmesinin önlenmesi için yetkili makamlarca bazı tedbirlerin alınmasının kaçınılmaz hâle geldiğinin değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Bu tedbirlerden biri de askerî personel yetiştirme sisteminin yeniden yapılandırılmasıdır. Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun ülke genelinde olağanüstü hâl ilan edilmesine 21/7/2016 tarihinde karar vermesinden sonra 669 sayılı KHK'nın 104. maddesiyle askerî liseler, astsubay hazırlama okulları ve harp akademileri kapatılmış, 105. maddesiyle de askerî liseler ile astsubay hazırlama okullarında eğitime devam eden öğrencilerin Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara nakledilmesi öngörülmüştür. Anılan düzenlemeler 6756 sayılı Kanunla aynen kabul edilerek yasalaşmıştır.

77. Askerlik hizmetinin millî güvenliğin sağlanmasındaki önemi ve ağırlığı gözetildiğinde TSK'nın personel rejimi veya askerî personelin eğitim sistemi konusunda diğer kamu kurumlarına nazaran farklı uygulamalar ve tedbirler öngörülmesi olağan karşılanabilir. Özellikle olağanüstü hâl ilanına neden olan olayın TSK içindeki bir örgüt tarafından gerçekleştirilen darbe teşebbüsü olduğu gözönünde bulundurulduğunda kuralların darbe tehdidinin bertaraf edilmesi ve bir daha tekrarlanmaması amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

78. Askerî lise ve astsubay hazırlama okullarının kapatılması, bu okullarda eğitime devam eden öğrencilerin söz konusu eğitimden mahrum kalmasına sebebiyet vermiştir. Bu açıdan bakıldığında anılan okulların kapatılmasının eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getirdiği açıktır.

79. Yukarıda açıklandığı üzere askerî lise ve astsubay hazırlama okullarının kapatılmasının nedeni millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ve kamu güvenliği yönünden bir tehdiye yol açtığı değerlendirilen askerî personel yetiştirme sisteminin yeniden düzenlenmesi olup millî güvenliğin, demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amacıyla anılan tedbire başvurulmasının elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

80. Kurallarla, anılan öğrencilerin her konudaki eğitim ve öğrenime erişmelerine değil sadece askerî liseler ve astsubay hazırlama okullarının kapatılması nedeniyle bu eğitim kurumlarındaki eğitim ve öğrenime erişmelerine bir sınırlama getirilmiştir. Kurallarla anılan sınırlama yapılırken eğitime devam eden öğrencilerin Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara nakledilmeleri sağlanmıştır. Böylece millî güvenliğin, demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması yönündeki kamu yararı ile eğitim ve öğrenim hakkı arasındaki makul dengenin gözetildiği görülmektedir. Bu yönüyle kuralların eğitim ve öğrenim hakkına orantısız bir müdahalede bulunduğu, dolayısıyla ölçüsüz olduğu ileri sürülemez.

81. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarında da vurgulandığı üzere Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere kanunlar karşısında ayırım yapılmasını ve

ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanunlar, eşitlik ilkesine uygun bir şekilde, aynı veya benzer durumda bulunanlar için haklarda ve ödevlerde, yararlarda ve yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranılmasını sağlayacak kurallar içermelidir. Ancak durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir.

82. Askerî liseler ve astsubay hazırlama okullarından mezun olanlar ile bu okullarda öğrenimine devam etmekte iken okulların kapatılması nedeniyle başka okullara nakledilenler aynı hukuki konumda değildir. Dolayısıyla belirtilen kişiler arasında eşitlik karşılaştırması yapılmasına imkân bulunmamaktadır.

83. Kurallar Anayasa'nın olağan dönem hukuk düzeni yönünden öngördüğü güvence rejimini aşan bir düzenleme öngörmediğinden Anayasa'nın 15. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

84. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 10., 13., 42., 48. ve 49 maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 58. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

F. Kanun'un 105. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinin “...Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara, naklen kaydedilirler.” Bölümünün İncelenmesi

1. Genel Açıklama

85. Harp okullarının teşkilatlanması, görev ve sorumlulukları, eğitim, öğretim, araştırma, yayın, öğretim elemanları ve öğrencilerle ilgili esaslar 11/5/2000 tarihli ve 4566 sayılı Harp Okulları Kanunu'nda düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, harp okullarının Atatürk ilkelerine bağlı ve askerî değerleri haiz muvazzaf subay yetiştiren, eğitim ve öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan, bilimsel özerkliğe sahip yükseköğretim kurumları olduğu ifade edilmiştir.

86. Harp okulları Kara Harp Okulu, Deniz Harp Okulu ve Hava Harp Okulu adı altında, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinin subay ihtiyacını karşılamak üzere eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunmaktadır. 4566 sayılı Kanun'un 7. maddesine göre harp okullarında ilgili kuvvet komutanlığının ihtiyacına göre temel bilimler, mühendislik ve sosyal bilim alanlarından birinde lisans düzeyinde eğitim ve öğretim yapılmaktadır.

87. Astsubay meslek yüksekokulları da muvazzaf astsubay yetiştiren yükseköğretim kurumları olarak faaliyet göstermektedir. Astsubay meslek yüksek okullarının teşkilatlanması, görev ve sorumlulukları, eğitim ve öğretim, araştırma, yayın, öğretim elemanları ve öğrencileriyle ilgili esaslar 11/4/2002 tarihli ve 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanunu'nda düzenlenmiştir.

88. 15 Temmuz darbe teşebbüsünden sonra askerî personel yetiştirme sisteminde yapılan değişiklik kapsamında gerek harp okullarının gerekse de astsubay meslek yüksekokullarının yapısında birtakım değişikliklere gidilmiştir.

89. 4566 sayılı Kanun'un 3. maddesinde harp okullarının kuvvet komutanlıkları bünyesinde eğitim ve öğretim yapan bilimsel özerkliğe sahip kurumlar oldukları belirtilmekte iken yapılan değişiklikle bu okulların Millî Savunma Bakanlığı teşkilatı içinde Millî Savunma Üniversitesine bağlı olarak eğitim ve öğretim yapması öngörülmüştür. Böylece harp okulları kuvvet komutanlıklarının hiyerarşik yapılanmasından çıkarılarak Millî Savunma Üniversitesine bağlanmıştır. Kanun'un 11. maddesine göre harp okulu dekanı 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu hükümlerine göre atanmakta iken yapılan değişiklikle dekanın Millî Savunma Bakanı tarafından atanması öngörülmüş, okul komutanı ile dekan arasındaki astlık-üstlük ilişkisi de kaldırılmıştır. Askerî liselerin kaldırılmasıyla birlikte harp okullarının öğrenci kaynağı da değişmiş ve bu eğitim kurumlarına tamamen lise ve dengi okullardan öğrenci alınması öngörülmüştür.

90. Yukarıda yer verilen hükümler birlikte değerlendirildiğinde daha önce kuvvet komutanlıkları bünyesinde askerî eğitim ve öğretim faaliyetlerini yürüten harp okullarının özellikle yönetim anlamında sivilleştirilmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu kapsamda harp okulları Millî Savunma Üniversitesi bünyesinde Cumhurbaşkanlığı tarafından atanan rektöre bağlı olarak Millî Savunma Bakanı tarafından atanan dekan tarafından yönetilmekte, okul komutanları ise esas olarak askerî eğitim faaliyetlerinden sorumlu tutulmaktadır.

91. Astsubay meslek yüksekokullarını düzenleyen 4752 sayılı Kanun'da da benzer değişiklikler yapılmıştır. Astsubay meslek yüksekokullarının Millî Savunma Üniversitesi bünyesinde Cumhurbaşkanlığı tarafından atanan rektöre bağlı olarak Millî Savunma Bakanı tarafından atanan yüksekokul müdürü tarafından yönetilmesi, yüksekokul komutanının ise esas olarak askerî eğitim faaliyetlerinden sorumlu olarak görev yapması öngörülmüştür.

92. Dava konusu kuralda ise 6756 sayılı Kanun'un yayımı tarihinde harp okulları, fakülte ve yüksekokullar ile astsubay meslek yüksekokullarında (jandarma dâhil) öğrenimine devam eden öğrencilerin Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksekokullara naklen kaydedilmesi öngörülmüştür.

93. Kural ilk olarak 31/7/2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 669 sayılı KHK'nın 105. maddesinde düzenlenmiş, daha sonra 6756 sayılı Kanun'un 105. maddesiyle de aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır. Kurala göre 31/7/2016 tarihinde harp okulları, fakülte ve yüksek okullar ile astsubay meslek yüksekokullarında (jandarma dâhil) öğrenimine devam eden öğrenciler Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara naklen kaydedilecektir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

94. Dava dilekçesinde özetle; harp okulu ve astsubay meslek yüksekokullarında eğitime devam eden öğrencilerin durumlarına uygun okullara naklen kaydedilmesinin bu öğrencilerin söz konusu okullarda elde ettikleri öğrencilik statülerini ve bu statüye bağlı haklarını kaybetmeleri anlamını taşıdığı, bu durumun adı geçen okullardan daha önce mezun olan öğrencilerle başka okullara nakledilen öğrenciler arasında eşitsizliğe sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

95. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13., 42., 48. ve 49. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

96. Olağanüstü hâl ilanına neden olan darbe girişiminin TSK içinde gizlice yapılan bir terör örgütü tarafından yapıldığı gözönünde bulundurulduğunda darbe tehdidinin önlenmesi ve bir daha tekrarlanmaması amacıyla askerî personel yetiştirme sistemine yönelik olarak düzenlemeler yapılmasının olağanüstü hâl neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik tedbirler kapsamında kaldığı açıktır. Yeni getirilen askerî personel yetiştirme sisteminin uygulamasına ilişkin olarak kuralla herhangi bir istisna tanınmayarak askerî okullarda öğrenimine devam eden öğrencilerin anılan okullarla ilişkisinin kesilmesi de bu tedbirler kapsamındadır. Bu yönüyle kuralın olağanüstü hâlin gerekli kıldığı durumla ilişkili olduğunda tereddüt bulunmamaktadır. Dolayısıyla kuralla ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminin olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerekir. Ancak olağanüstü yönetim usullerine başvurulması, bu dönemde yürürlüğe konulan temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran her düzenlemenin olağan dönemin izin verdiği ölçütlerin ötesinde olmasını gerektirmeyebileceğinden Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak incelemeden önce sınırlamaya konu hakkın düzenlendiği Anayasa maddesi başta olmak üzere Anayasa'nın ilgili hükümleri ve olağan dönemde hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında bir inceleme yapılmalıdır.

97. Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında herkesin dilediği alanda çalışma hürriyetine sahip olduğu; 49. maddesinde de çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu hüküm altına alınarak çalışma hürriyeti ve hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddelerle güvence altına alınan hürriyet ve hak, sadece kişilerin özel sektördeki çalışmalarını değil kamudaki çalışmalarını da kapsamaktadır.

98. Hukuk devletinin korumakla yükümlü olduğu evrensel ilkelerden biri hukuk güvenliği ilkesidir. Hukuk güvenliği ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Kanunlara güvenerek hayatını yönlendiren, hukuki iş ve işlemlere girişen bireyin bu kanunların uygulanmasına devam edileceği yolunda oluşan beklentisinin mümkün olduğunca korunması hukuki güvenlik ilkesinin gereğidir.

99. Ancak bu husus, mevcut bir hukuki durumun dokunulmazlığı anlamında değerlendirilmemelidir. Hukuki güvenliğin mevcut bir hukuki durum için dokunulmazlık şeklinde algılanması, dinamik toplum yapısının kurallarla statik, durağan hâl getirilmesi sonucunu doğurur ki bu da toplumun çağın gerisinde kalmasına neden olabilir. Bu nedenle kanun koyucu, Anayasa'da öngörülen kurallar çerçevesinde diğer alanlarda olduğu gibi kamu görevine giriş koşullarıyla ilgili olarak da kamu yararı amacıyla bazı değişiklikler yapabilir ve bu değişiklikler kişilerin beklentilerini etkileyebilir.

100. Bir beklentinin hukuken koruma görebilmesinin ön koşullarından biri beklentinin haklı (meşru) beklenti seviyesine ulaşmasıdır. Haklı beklenti, bireyin kendisine güvenerek hareket ettiği, lehine olan bir kanunda öngörülemeyen bir değişiklik yapılması ve bu öngörülemeyen değişikliğin herkes yönünden objektif olarak beklenebilecek bir beklentiye sonuçsuz bırakması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gündeme gelmektedir. Ancak bir beklentinin hukuken korunabilmesi için anılan koşulların gerçekleşmesi yeterli olmayıp bu beklentinin korunmasına engel teşkil eden bir kamu yararının da bulunmaması gerekmektedir. Bu yönüyle

anayasa yargısında kişi yararıyla kamu yararının karşı karşıya geldiği durumlarda ancak önemli bir kamu yararı bulunmadığında haklı beklentinin korunması kabul edilebilir. Aksi takdirde kanun koyucunun kamu yararını gerçekleştirmek üzere değişen koşullara göre yeni politikalar belirlemesi imkânı önemli ölçüde zedelenebilir.

101. Harp okulları, ilgili kuvvet komutanlığının ihtiyacına göre belirlenen dallarda lisans eğitim ve öğretimini görmüş muvazzaf subay yetiştirmek amacıyla kurulmuş eğitim kurumlarıdır. Astsubay meslek yüksekokulları da muvazzaf astsubay yetiştiren yükseköğretim kurumlarıdır. Harp okulları ve astsubay meslek yüksekokullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin muvazzaf subay veya astsubay olarak atanmalarına yönelik ileriye dönük beklentilerinin bulunduğu kuşkusuzdur.

102. Kuralda; harp okulları, fakülte ve yüksekokullar ile astsubay meslek yüksekokullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksekokullara naklen kaydedilmesi öngörülmüştür. Kuralla, çalışma hürriyeti ve hakkına ilişkin doğrudan bir düzenleme yapılmamakla birlikte adı geçen okullarda eğitime devam edenlerin doğrudan muvazzaf subay ve astsubay olma imkânları ortadan kaldırılmaktadır. Dolayısıyla harp okullarında ve astsubay meslek yüksekokullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin muvazzaf subay veya astsubay olarak çalışma hürriyeti ve hakkına ilişkin beklentilerinin, korunması gerekli haklı beklenti niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

103. Askerlik hizmetinin millî güvenliğin sağlanmasındaki önemi gözönünde bulundurulduğunda TSK’da istihdam edilecek personel seçiminde son derece hassas davranılması ve diğer kurumlara nazaran farklı bir istihdam politikası yürütülmesi olağandır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de yerleşik içtihadında askerlik hizmetinin önemini gözeterek askerlik hizmetine veya askerî personele ilişkin kuralların diğer kurumlara nazaran daha katı şekilde uygulanabileceğini kabul etmektedir. Bu bağlamda TSK’nın omurgasını oluşturan subay ve astsubay rütbeli personelin seçimi ve eğitimi gibi personel istihdamına ilişkin düzenlemeler bakımından kanun koyucunun geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. 15 Temmuz darbe teşebbüsünden sonra millî güvenliğin, demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunmasını sağlamak amacıyla gerek harp okulları gerekse de astsubay meslek yüksekokullarının yapısında köklü değişiklikler yapılarak öğrenci alım sürecinden başlayarak bu kurumların yeni bir eğitim ve personel hazırlama sistemine göre yapılandırılması yoluna gidilmiştir.

104. Yeni askerî eğitim ve personel hazırlama sistemi öngörülürken bu okullara devam eden öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentilerini etkileyebilecek bazı tedbirlerin alınması ihtiyacı ortaya çıkabilir. Anılan öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentilerinin, kanun koyucunun millî güvenliğin, demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunmasını sağlamak amacıyla birtakım tedbirler almasına ve anılan okullara ilişkin eğitim sistemini yeniden yapılandırması yönünde düzenlemeler yapmasına engel teşkil edebileceği düşünülemez. Bununla birlikte kanun koyucunun bu düzenlemeleri yaparken kişilerin önceki kanunun yürürlükte kalacağı yönündeki güvenlerine dayanmalarını gözardı etmemesi ve kişilerin bu güvenlerine dayalı olarak ortaya çıkabilecek zararlarını mümkün olduğunca dengeleyebilecek güvencelere yer vermesi gerekir.

105. 15 Temmuz darbe teşebbüsünden sonra öngörülen yeni askerî personel hazırlama ve eğitim sistemiyle bağlantılı olarak dava konusu kuralla anılan okullarda öğrenimine devam

eden öğrencilerin önceki düzenlemelerle sağlanan subay ve astsubaylığa atanma imkânının devamı yönünde bir düzenlemeye gidilmeyerek anılan öğrenciler yönünden yeni sistemde bir istisnaya yer verilmemiştir. 6756 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri bir bütün olarak incelendiğinde kanun koyucunun demokratik anayasal düzene karşı yönelen tehditlerin kaynağında önceki askerî personel yetiştirme sisteminin etkili olduğunu değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kanun koyucunun bu alanı yeniden düzenlerken önceki eğitim sisteminde yetişen öğrenciler yönünden bir istisna tanımamasında güdülen amacın da demokratik anayasal düzeni korumak olduğu açık olup bireylerin geleceğe ilişkin bazı bireysel beklentilerinin, anılan yönde düzenleme yapılmasıyla öngörülen kamu yararından daha üstün tutulması beklenemez.

106. Dava konusu kuralla, anılan kamu yararı nedeniyle harp okulları, fakülte ve yüksekokullar ile astsubay meslek yüksekokullarında öğrenimine devam eden öğrenciler bakımından yeni sisteme ilişkin kurallarla ilgili bir istisna tanınmamakla birlikte, Kanun'da bu durumun anılan öğrenciler yönünden yaratabileceği zararları olabildiğince gidermeye yönelik dengeleyici güvencelerin öngörüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda kuralla, anılan öğrencilerin Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksekokullara nakledilmeleri ve nakil işlemi yapılırken öğrencilerin daha önce harp okulları ile astsubay meslek yüksekokullarında aldıkları eğitimin de gözetilmesi öngörülmüştür. Ayrıca eğitim durumlarına uygun şekilde nakil işleminin yapılıp yapılmadığı yargı denetimine tabi kılınmıştır. Bu itibarla dava konusu kuralın, kişilerin çalışma hürriyeti ve hakları yönünden hukuken korunması gereken haklı beklentilerini ihlal ettiği söylenemez.

107. Öte yandan dava konusu kuralla; başladıkları öğrenimi tamamlamalarına izin verilmemesi nedeniyle anılan öğrencilerin söz konusu öğrenime erişemedikleri, dolayısıyla eğitim ve öğrenim haklarına bir sınırlama getirildiği görülmektedir. Ancak askerî personelin yetiştirilmesi ve eğitimi koşullarında sistem değişikliğine gidilmesi nedeniyle getirilen bu sınırlamanın demokratik anayasal düzenin korunması ve askerlik hizmetinin amacına uygun bir şekilde işlemesi amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Zira askerî hizmetlerin millî güvenlik, demokratik anayasal düzenin korunması ve kamu güvenliği yönünden taşıdığı kritik önem, yeni sisteme ilişkin kurallara birtakım istisnaların öngörülmesine imkân tanımayabilir. Bu çerçevede kuralla eğitim ve öğrenim hakkına bir sınırlama getirilmekteyse de bu sınırlamanın, kamu yararı amacıyla öngörüldüğü açık olup getirilen sınırlamanın demokratik anayasal düzenin korunması ve askerî hizmetlerin hedefine uygun şekilde yürütülebilmesi amaçları yönünden elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

108. Kuralla öğrencilerin her konudaki eğitim ve öğrenime erişmelerine değil harp okulları ile astsubay meslek yüksekokullarındaki eğitim ve öğrenime erişmelerine sınırlama getirilmiştir. Bu düzenleme yapılırken sınırlamanın eğitim ve öğrenim hakkı yönünden orantısız bir müdahaleye neden olmaması için 106. paragrafta belirtilen güvencelerin öngörüldüğü, böylece kuralın getirilmesiyle hedeflenen kamu yararı ile eğitim ve öğrenim hakkı arasında makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın eğitim ve öğrenim hakkı yönünden ölçsüz bir sınırlamaya neden olduğu kabul edilemez.

109. Harp okulları ile astsubay meslek yüksekokullarından mezun olup muvazzaf subay veya astsubay olarak göreve başlayanlar ile öğrenimine devam edenler aynı hukuki konumda değildir. Dolayısıyla belirtilen kişiler arasında eşitlik karşılaştırması yapılmasına da imkân bulunmamaktadır.

110. Kural Anayasa'nın olağan dönem hukuk düzeni yönünden öngördüğü güvence rejimini aşan bir düzenleme öngörmediğinden Anayasa'nın 15. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

111. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 10., 13., 42., 48. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

G. Kanun'un 105. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

112. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla 30 Ağustos tarihi itibarıyla harp okulu ve astsubay meslek yüksekokullarından mezun olacak öğrencilerin subay ve astsubaylığa nasbının yapılmayarak bunun yerine durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullardan diploma verilmesinin bu öğrencilerin söz konusu okullarda elde ettikleri öğrencilik statülerini ve bu statüye bağlı olarak kazandıkları hakları kaybetmeleri anlamını taşıdığı, bu durumun adı geçen okullardan daha önce mezun olanlarla eşitsizliğe sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

113. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesine uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13., 42., 48. ve 49. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

114. Dava konusu kuralda 30 Ağustos itibarıyla mezun olacak askerî öğrencilerin subay ve astsubaylığa nasbının yapılmayacağı, bunlara üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullarca diploma verileceği hüküm altına alınmıştır.

115. Kuralda 30 Ağustos itibarıyla mezun olacak askerî öğrencilerden bahsedilmekle birlikte yıl belirtilmemiştir. Ancak adı geçen kural ilk olarak 20/7/2016 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla ilan edilen olağanüstü hâl kapsamında 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı KHK ile düzenlenmiştir. Dolayısıyla 30 Ağustos tarihiyle kastedilenin 30/8/2016 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

116. 926 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde “*Nasıp: İlk subaylığa, astsubaylığa ve bir rütbeden sonraki rütbeye terfide yeni rütbenin normal bekleme süresinin başlama tarihidir.*” şeklinde tanımlanmıştır. Kanun'un 35. ve 82. maddelerine göre harp okulundan mezun olan subay adayları ile astsubay meslek yüksekokullarından mezun olan astsubay adayları mezun olur olmaz subay veya astsubay olarak göreve başlanmamaktadır. Anılan maddelere göre astsubay ve subayların nasbı 30 Ağustos tarihinde Millî Savunma Bakanı tarafından yapılmaktadır. Dava konusu kuralda ise 15 Temmuz darbe girişiminden sonra 30 Ağustos itibarıyla harp okullarında veya askerî meslek yüksekokullarında almaları gereken eğitimleri tamamlayarak mezun olacak seviyeye gelen askerî öğrencilerin subay ve astsubay olarak TSK'da göreve başlamaları engellenmekte ancak bu kişilere üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek durumlarına uygun fakülte ve yüksekokullarca diploma verilmesi öngörülmektedir.

117. Kanun'un 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin "...*Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara, naklen kaydedilirler.*" bölümüne ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

118. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 10., 13., 42., 48. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

119. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların bu hâliyle uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet vereceği belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun'un;

A. 1. 104. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

2. 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a. (a) bendinin "...*Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara,*" bölümüne,

b. (b) bendinin "...*Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara, naklen kaydedilirler.*" bölümüne,

c. (c) bendine,

yönelik iptal talepleri 25/7/2019 tarihli ve E.2017/18, K.2019/66 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bende, cümleye ve bölümlere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 4. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının "...*iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamaz;...*" ve "...*mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedilir.*",

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. (a) bendinin "...*iflasın ertelenmesine karar verilemez.*",

b. (b) bendinin "...*tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır.*",

bölümleri hakkında 25/7/2019 tarihli ve E.2017/18, K.2019/66 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu bölüm ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

25/7/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun'un;

A. 4. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının “...iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamaz;...” ve “...mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedilir.”,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. (a) bendinin “...iflasın ertelenmesine karar verilemez.”,

b. (b) bendinin “...tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır.”,

bölümlerine ilişkin iptal talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

B. 104. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

C. 105. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. (a) bendinin “...Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara,” bölümünün,

2. (b) bendinin “...Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara, naklen kaydedilirler.” bölümünün,

3. (c) bendinin,

Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

25/7/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Esas Sayısı : 2017/18
Karar Sayısı : 2019/66

Zühtü ARSLAN

Engin YILDIRIM

Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Kadir ÖZKAYA

Üye

Rıdvan GÜLEÇ

Üye

Recai AKYEL

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye

Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye

Selahaddin MENTEŞ